

Astronomická U3V – jaro 2019

22. 3. Miloslav Zejda: Hvězdné nebe 2022

29. 3. Štěpán Kovář: Antonín Bečvář – astronom z Carnegie Hall

5. 4. Petr Kurfürst: Čas, prostor a Albert Einstein

12. 4. Tomáš Rousek: Z Brna až na Mars - vesmírná architektura a design

19. 4. Norbert Werner: Sledování energetické oblohy pomocí nanosatelitů

26. 4. Petr Kulhánek: Je vesmír konečný?

3. 5. Zdeněk Bardon: Dalekohledy a vesmír

10. 5. návštěva planetária

17. 5. Martin Topinka: Svítání vesmíru očima Vesmírného dalekohledu Jamese Webba

Hvězdné nebe 2022

doc. RNDr. Miloslav Zejda, Ph.D.

Ústav teoretické fyziky a astrofyziky
Přírodovědecká fakulta MU

U3V, 22. 3. 2022

O čem se budeme bavit?

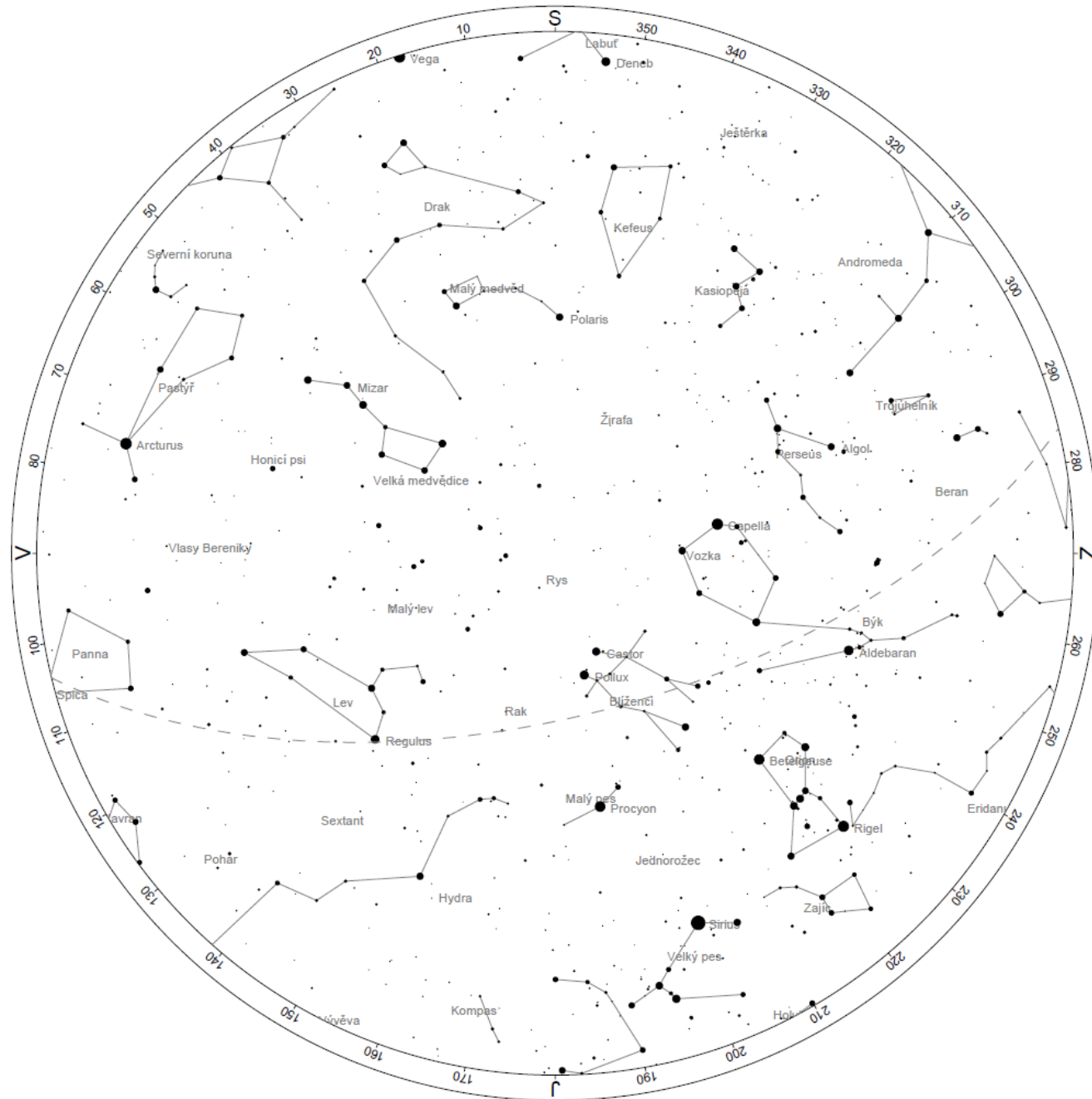
Obloha

- noční nebe, planety, zákryty
- meteory, bolidy
- zatmění Slunce a Měsíce
- aktivní Slunce

Technika

- ✓ ISS
- ✓ GRBApha
- ✓ JWST

Poloha: Brno, 49,1922°S, 16,6113°V
 Čas: 22. března 2022 20:00 (UTC +01:00)

<https://heavens-above.com>

HR

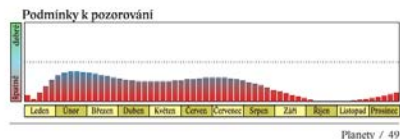
Venuše

Planeta je na začátku roku nepozorovatelná. Dne 9. 1. ve 2 hodiná dolní konjunkce Venuše se Sluncem, o den dříve v 10 h je planeta nejbliže Země (0,266 au). Jā ve druhé polovině ledna se však začíná objevovat ráno nad jihovýchodním obzorem ve společnosti Marsu. Zpočátku se pohybuje zpětně souhvězdím Štířce, ale 29. 1. v 9 h je Venuše stacionární a poté se až do konce roku bude pohybovat přímo. Její viditelnost se prudce zlepšuje. Dne 12. 2. dosahuje Venuše nejvyšší jasnosti (-4,6 mag) a přestože se nachází relativně nížko – na začátku občanského soumraku je ve výšce 14° nad obzorem – je výraznou jitrkou. Dne 16. 2. v 15 h nastává konjunkce Venuše s Marsem (6,24') a 6. 3. v 8 h se konjunkce těchto dvou planet zopakuje (tentokrát 4,51').

V březnu už Venuši najdeme v souhvězdí Kozoroha. V největší západní elongaci (47° od Slunce) se Venuše ocitá 20. 3. v 10 h. Jitrkou Venuše zůstane až do druhé poloviny září, její viditelnost se však na jaře poněkud zhorší, protože planeta má stále nízkou deklinaci (okolo -16°) a při mírně klesající jasnosti není na světě obzoru tak nápadná. Dne 28. 3. ve 20 h se Venuše ocitá v konjunkci se Saturnem (2,11') a 27. 4. ve 20 h se včetně těsné konjunkci s Neptunem (Neptun 0,01' severně, na světlé obloze je ale prakticky nepozorovatelný). Dne 30. 4. ve 22 h je Venuše v konjunkci s Jupiterem (0,23''), my uvidíme obě planety ráno 1. 5. nížko nad východním obzorem.

Od března do konce května Venuše postupně prochází souhvězdími Vodňarek, Ryb, a Berana. V té době se deklinace Venuše dostává do kladných hodnot. Je stále jitrkou a zůstane jí až do začátku září, kdy jí však s počátkem občanského soumraku najdeme ve výšce pouhých 6° nad východním obzorem. Během léta planeta rychle projde Byllem, Bližňákem, Rakem a Lvcem. Jasnost Venuše na jaře v 9h postupně klesá na -3,9 mag. Se začátkem astronomického podzimu Venuše vstoupí do souhvězdí Panny, ale v té době je už nepozorovatelná. Bliži se k horní konjunkci se Sluncem, která nastává 22. 10. ve 22h.

Nepozorovatelnou zůstane Venuše po celý říjen a listopad. Během těchto měsíců projde souhvězdími Vah, Štíra a Hadoňce. Na začátku prosince se dostává opět do Štířce, kde jsme jí zastihli na začátku roku. V samotném závěru roku se také znovu objevuje na obloze, tentokrát ve večer. Koncem prosince jí však na konci občanského soumraku zastihneme ve výšce necelých 4,5° nad jihužpadním obzorem.

Venuše

leden - červen 2022

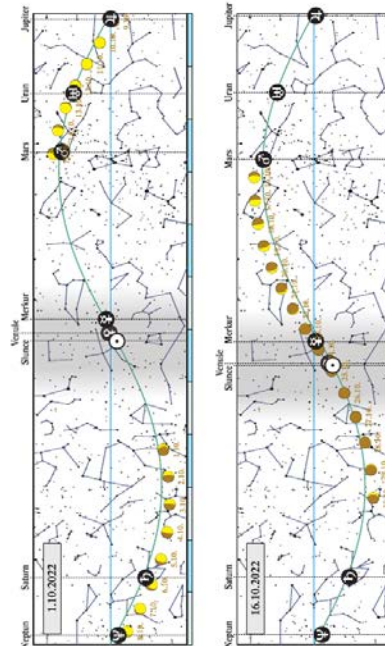
Table with 16 columns: Měsíc, den, čas, RA, Dec, Alt, Az, p, mag, východ, průchod, západ. It contains data for Venus from January to December 2022.

RA - rekursivně; Dec - aktivace; p - zátmění poloměr; A - vzdálenost od Země; B - lát

50 / Hvězdářská ročenka 2022 - rocenka.observatory.cz

Hvězdářská ročenka

2022

Listopad

- List of astronomical events for November 2022, including conjunctions and oppositions of various planets like Taurid, Saturn, Jupiter, Mars, Uranus, Mercury, and Neptune.

Viditelnost planet

- Summary of planet visibility conditions for November 2022, listing which planets are visible and under what circumstances.

http://ročenka.observatory.cz/

Přehled planet

Rok Měsíc Den Čas

	Merkur	Venuše	Mars	Jupiter	Saturn	Uran	Neptun	Pluto
Rektascenze	23 ^h 31 ^m 4,8 ^s	21 ^h 8 ^m 49,0 ^s	20 ^h 59 ^m 28,5 ^s	23 ^h 20 ^m 26,5 ^s	21 ^h 34 ^m 11,6 ^s	2 ^h 39 ^m 14,7 ^s	23 ^h 35 ^m 47,3 ^s	20 ^h 1 ^m 46,6 ^s
Deklinace	-5° 24' 36"	-14° 32' 30"	-18° 13' 42"	-5° 20' 25"	-15° 25' 8"	15° 7' 23"	-3° 50' 18"	-22° 24' 12"
Vzdálenost (AU)	1,337	0,697	1,861	5,943	10,633	20,461	30,902	34,915
Elongation from Sun	10,8°	46,6°	49,8°	13,0°	41,0°	40,3°	9,0°	63,9°
Jasnost	-0,8	-4,3	1,1	-1,9	0,8	5,8	8,0	14,4
Equatorial Diameter	5,03"	23,95"	5,03"	33,17"	15,63"	3,44"	2,21"	0,09"
Phase Angle	27,5°	89,1°	32,0°	2,6°	3,8°	1,9°	0,3°	1,5°
Souhvězdí	Vodnář	Kozoroh	Kozoroh	Vodnář	Kozoroh	Beran	Vodnář	Střelec
Průchod místním poledníkem	11:23	9:01	8:53	11:14	9:28	14:33	11:30	7:56
Vychází	5:49	4:12	4:23	5:40	4:44	7:21	5:48	3:51
Zapadá	16:58	13:51	13:22	16:48	14:13	21:44	17:11	12:01
Výška	-28,8°	-53,1°	-57,3°	-30,3°	-51,9°	16,5°	-26,8°	-63,2°
Azimut	298,2°	334,7°	336,7°	300,7°	324,8°	274,2°	298,1°	2,9°
Spodní konjunkce	2022-1-23 2022-5-21	2022-1-09 2023-8-13	-	-	-	-	-	-
Opozice	-	-	2020-10-14 2022-12-08	2021-8-20 2022-9-26	2021-8-02 2022-8-14	2021-11-05 2022-11-09	2021-9-14 2022-9-17	2021-7-18 2022-7-20
Horní konjunkce	2021-11-29 2022-4-03	2021-3-26 2022-10-22	2021-10-08 2023-11-18	2022-3-05 2023-4-12	2022-2-04 2023-2-16	2021-4-30 2022-5-05	2022-3-13 2023-3-16	2022-1-16 2023-1-18
Max. východní elongace	2022-1-07 2022-4-29	2021-10-30 2023-6-04	-	-	-	-	-	-
Max. západní elongace	2022-2-16 2022-6-16	2022-3-20 2023-10-24	-	-	-	-	-	-
Perihel	2022-1-16 2022-4-14	2022-1-23 2022-9-04	2020-8-03 2022-6-21	2011-3-17 2023-1-20	2003-7-26 2032-11-28	1966-5-22 2050-8-17	1876-8-26 2042-9-03	1989-9-05 2237-9-15
Afel	2022-2-28 2022-5-28	2021-10-03 2022-5-15	2021-7-13 2023-5-30	2017-2-17 2028-12-28	2018-4-17 2047-7-15	2009-2-27 2092-11-23	1959-7-17 2125-12-01	1866-6-04 2114-2-19

Rok Měsíc Den Čas

	Merkur	Venuše	Mars	Jupiter	Saturn	Uran	Neptun	Pluto
Rektascenze	23 ^h 33 ^m 36,5 ^s	21 ^h 10 ^m 22,5 ^s	21 ^h 0 ^m 38,1 ^s	23 ^h 20 ^m 46,6 ^s	21 ^h 34 ^m 20,6 ^s	2 ^h 39 ^m 18,9 ^s	23 ^h 35 ^m 50,5 ^s	20 ^h 1 ^m 48,4 ^s
Deklinace	-5° 7' 8"	-14° 28' 4"	-18° 9' 8"	-5° 18' 19"	-15° 24' 27"	15° 7' 44"	-3° 49' 58"	-22° 24' 10"
Vzdálenost (AU)	1,338	0,700	1,859	5,942	10,629	20,465	30,902	34,909
Elongation from Sun	10,5°	46,6°	49,8°	13,3°	41,3°	39,9°	9,3°	64,3°
Jasnost	-0,8	-4,3	1,1	-1,9	0,8	5,8	8,0	14,4
Equatorial Diameter	5,03"	23,85"	5,04"	33,18"	15,64"	3,44"	2,21"	0,09"
Phase Angle	26,8°	88,9°	32,1°	2,6°	3,8°	1,9°	0,3°	1,5°
Souhvězdí	Vodnář	Vodnář	Kozoroh	Vodnář	Kozoroh	Beran	Vodnář	Střelec
Průchod místním poledníkem	11:26	9:02	8:52	11:11	9:25	14:29	11:26	7:52
Vychází	5:48	4:11	4:21	5:36	4:40	7:17	5:45	3:47
Zapadá	17:04	13:52	13:22	16:46	14:10	21:41	17:07	11:58
Výška	-6,8°	8,1°	6,3°	-4,8°	4,0°	-17,0°	-6,1°	9,5°
Azimut	90,0°	123,4°	127,4°	92,6°	119,2°	39,6°	88,7°	141,6°
Spodní konjunkce	2022-1-23 2022-5-21	2022-1-09 2023-8-13	-	-	-	-	-	-
Opozice	-	-	2020-10-14 2022-12-08	2021-8-20 2022-9-26	2021-8-02 2022-8-14	2021-11-05 2022-11-09	2021-9-14 2022-9-17	2021-7-18 2022-7-20
Horní konjunkce	2021-11-29 2022-4-03	2021-3-26 2022-10-22	2021-10-08 2023-11-18	2022-3-05 2023-4-12	2022-2-04 2023-2-16	2021-4-30 2022-5-05	2022-3-13 2023-3-16	2022-1-16 2023-1-18
Max. východní elongace	2022-1-07 2022-4-29	2021-10-30 2023-6-04	-	-	-	-	-	-
Max. západní elongace	2022-2-16 2022-6-16	2022-3-20 2023-10-24	-	-	-	-	-	-
Perihel	2022-1-16 2022-4-14	2022-1-23 2022-9-04	2020-8-03 2022-6-21	2011-3-17 2023-1-20	2003-7-26 2032-11-28	1966-5-22 2050-8-17	1876-8-26 2042-9-03	1989-9-05 2237-9-15
Afel	2022-2-28 2022-5-28	2021-10-03 2022-5-15	2021-7-13 2023-5-30	2017-2-17 2028-12-28	2018-4-17 2047-7-15	2009-2-27 2092-11-23	1959-7-17 2125-12-01	1866-6-04 2114-2-19

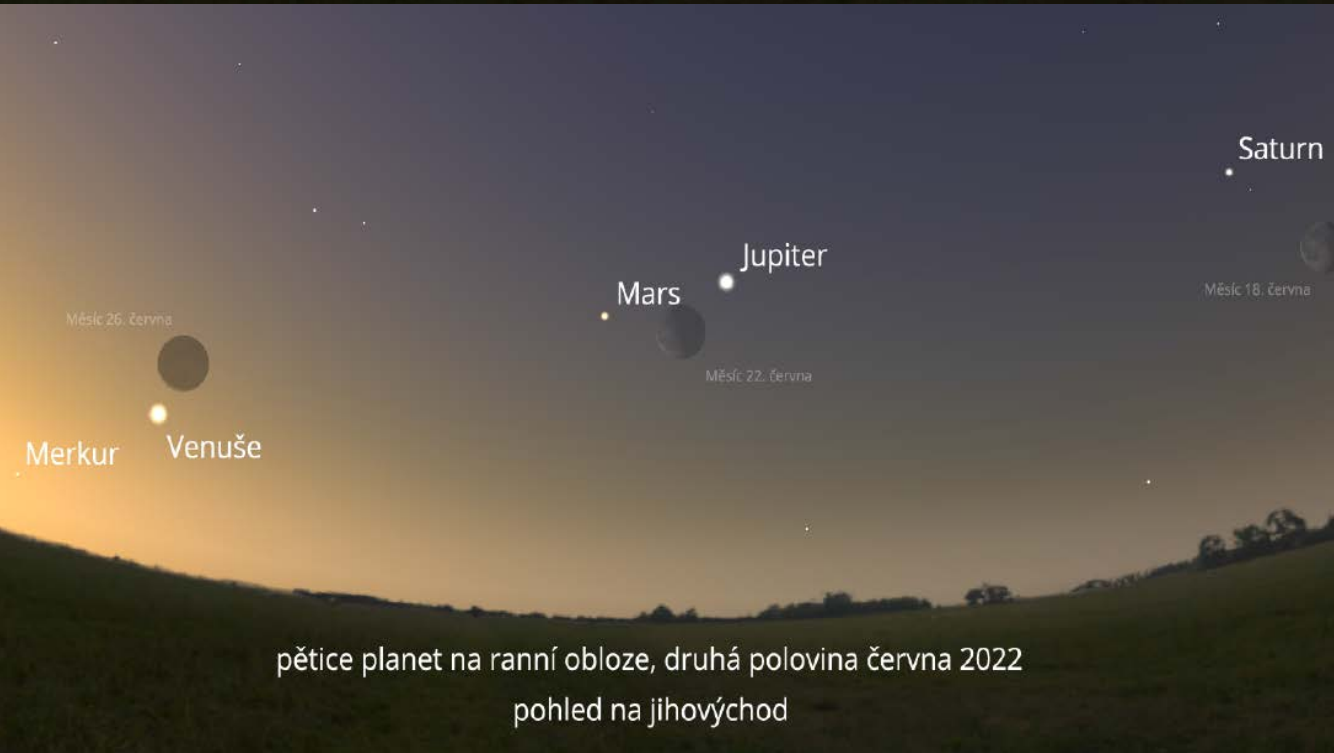

<https://stellarium-web.org/>

<https://stellarium.org/cs/>

Zákryty planet Měsícem

14./15. 9. kolem půlnoci – zákryt Uranu

5.12. večer - zákryt Uranu

8.12. ráno - zákryt Marsu

Meteory, roje

meteoroid

meteor

meteorit

Tabulka nejaktivnějších každoročních rojů

Roj	Začátek	Maximum	Konec	Frekvence (meteorů/hod.)
Kvadrantidy	31. prosince	3. ledna	5. ledna	130
Lyridy	16. dubna	22. dubna	26. dubna	15 (výjimečně až 600)
η -Aqaridy	20. dubna	6. května	26. května	40
Perseidy	18. července	12. srpna	24. srpna	100
Orionidy	2. října	21. října	7. listopadu	25 (výjimečně až 100)
Leonidy	11. listopadu	18. listopadu	20. listopadu	15 (za 33 let i přes 10 000)
Geminidy	4. prosince	14. prosince	17. prosince	120

eta Aqaridy - 5./6. a 6./7. května

– drobky z Halleyovy komety
oběh každých 76 let
další přiblížení 2061

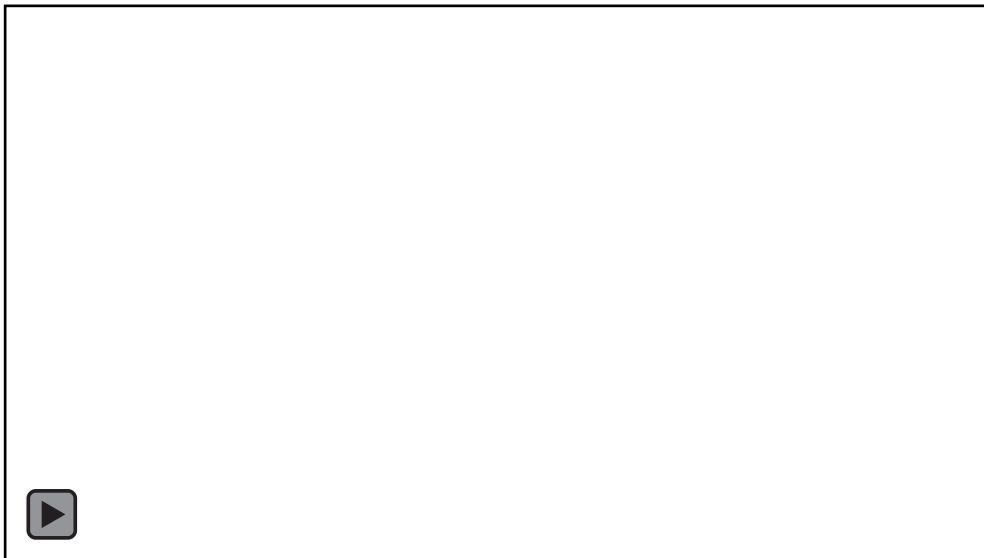
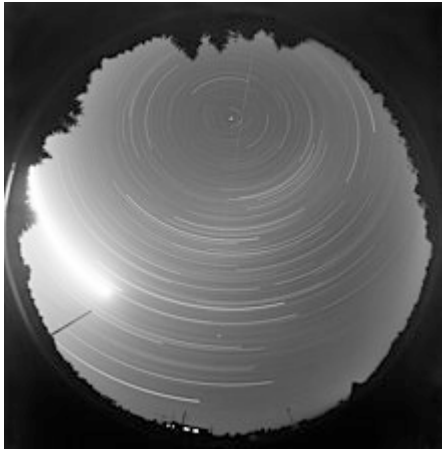

meteorický roj eta-Aqaridy, nad ránem 5. nebo 6. května 2022

pohled na jihovýchod

Bolidy

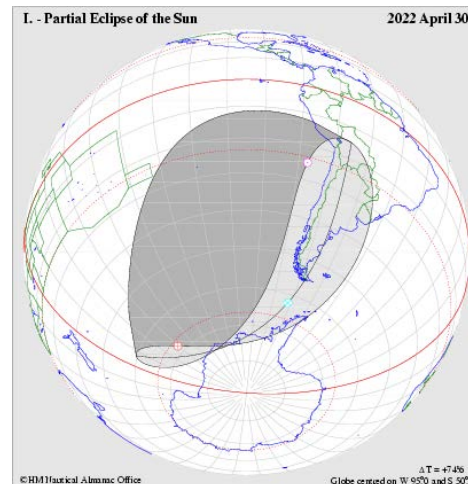
Evropská bolidová síť

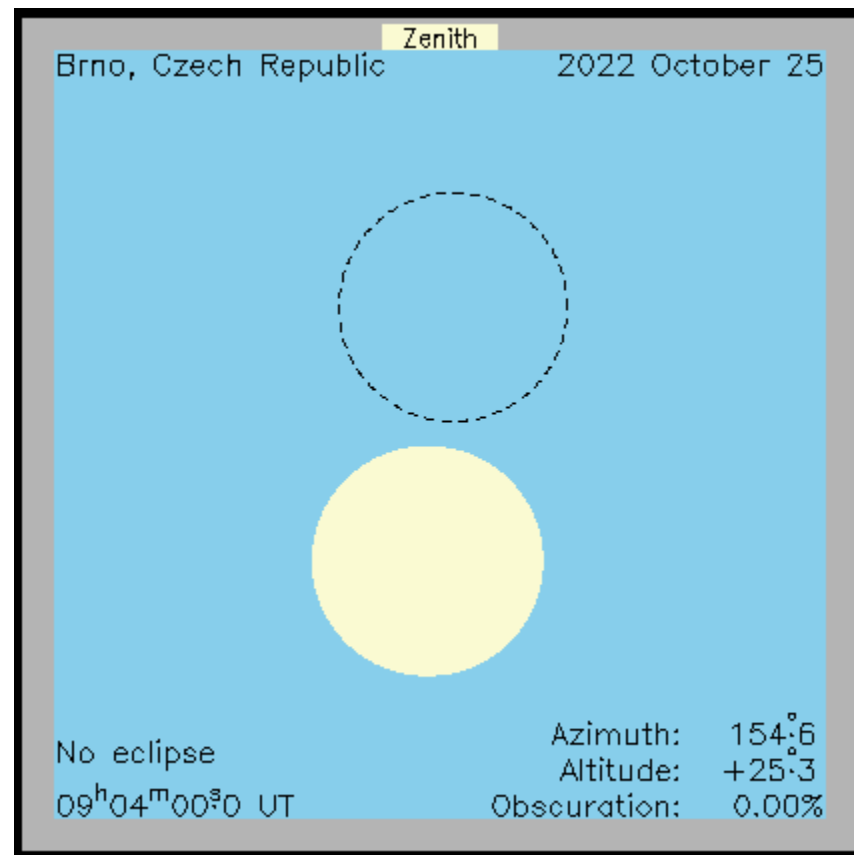
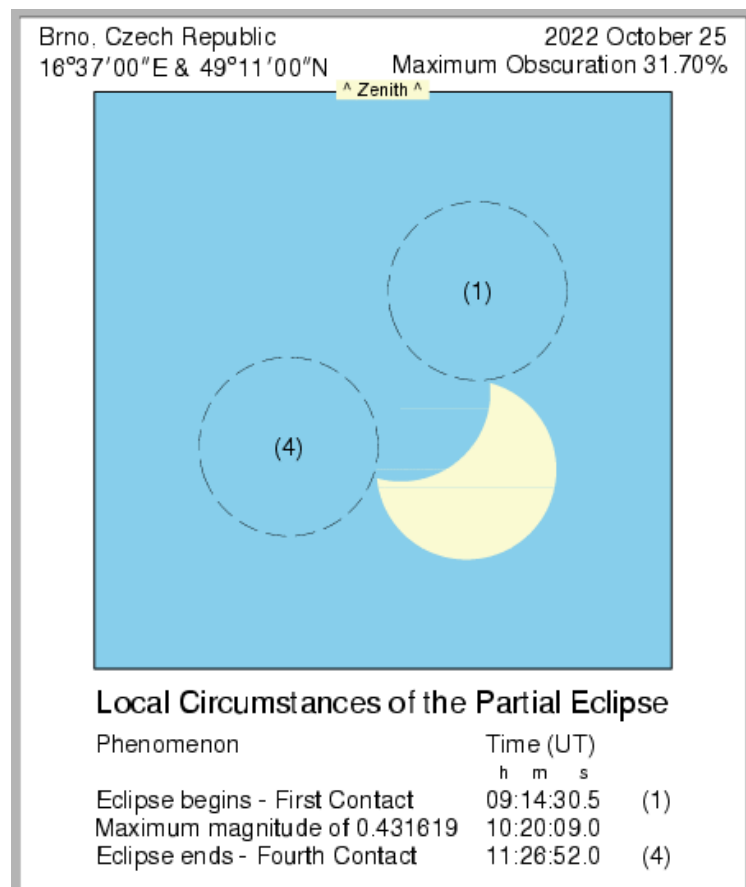
<https://www.asu.cas.cz/hlaseni-bolidu>

Zatmění roku 2022

Částečné zatmění Slunce 30. dubna 2022
(viditelné z Antarktidy, jižní Ameriky a Pacifiku)

Částečné zatmění Slunce 25. října 2022

Zatmění Měsíce

Úplné zatmění Měsíce 16. května 2022

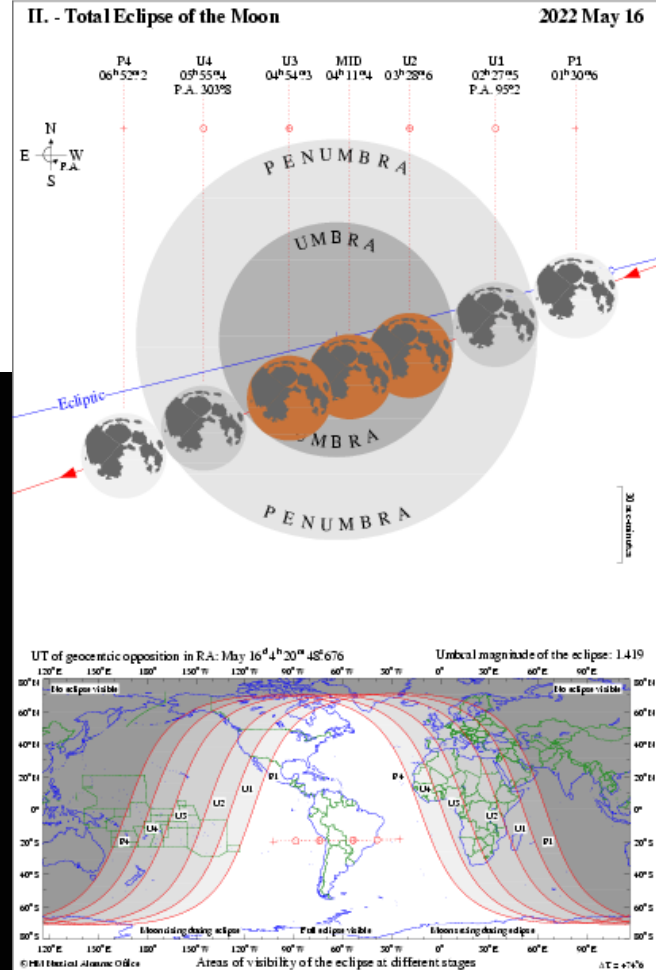
(v České republice viditelná jen částečná fáze před západem Měsíce)

začátek polostínového zatmění 03:32
začátek částečného zatmění: 04:27
maximum zatmění: 05:07
západ Měsíce: 05:11

Časy jsou přibližné a více méně platí pro celou Českou republiku.

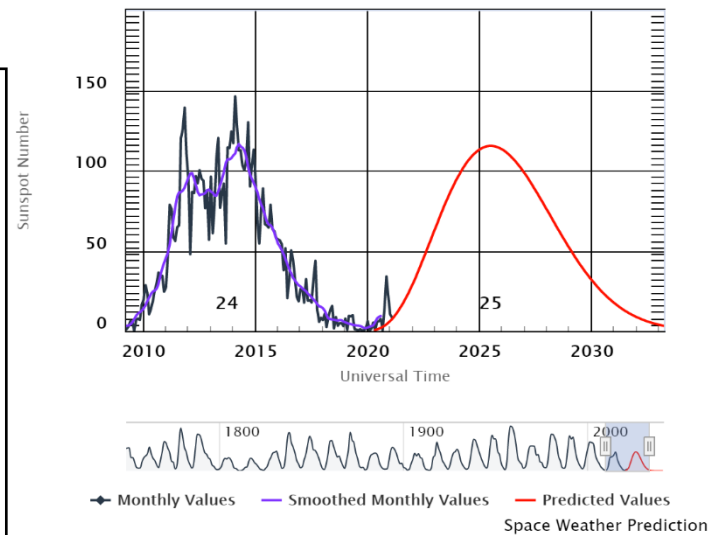

částečné zatmění Měsíce, nad ránem v noci z 15. na 16. května 2022
pohled na jihozápad

Aktivní Slunce

ISES Solar Cycle Sunspot Number Progression

aktivní Slunce =>
možnost polárních září,
ale v Česku jen výjimečně

14. 3. 2022 (P. Horálek)

17. 11. 1989

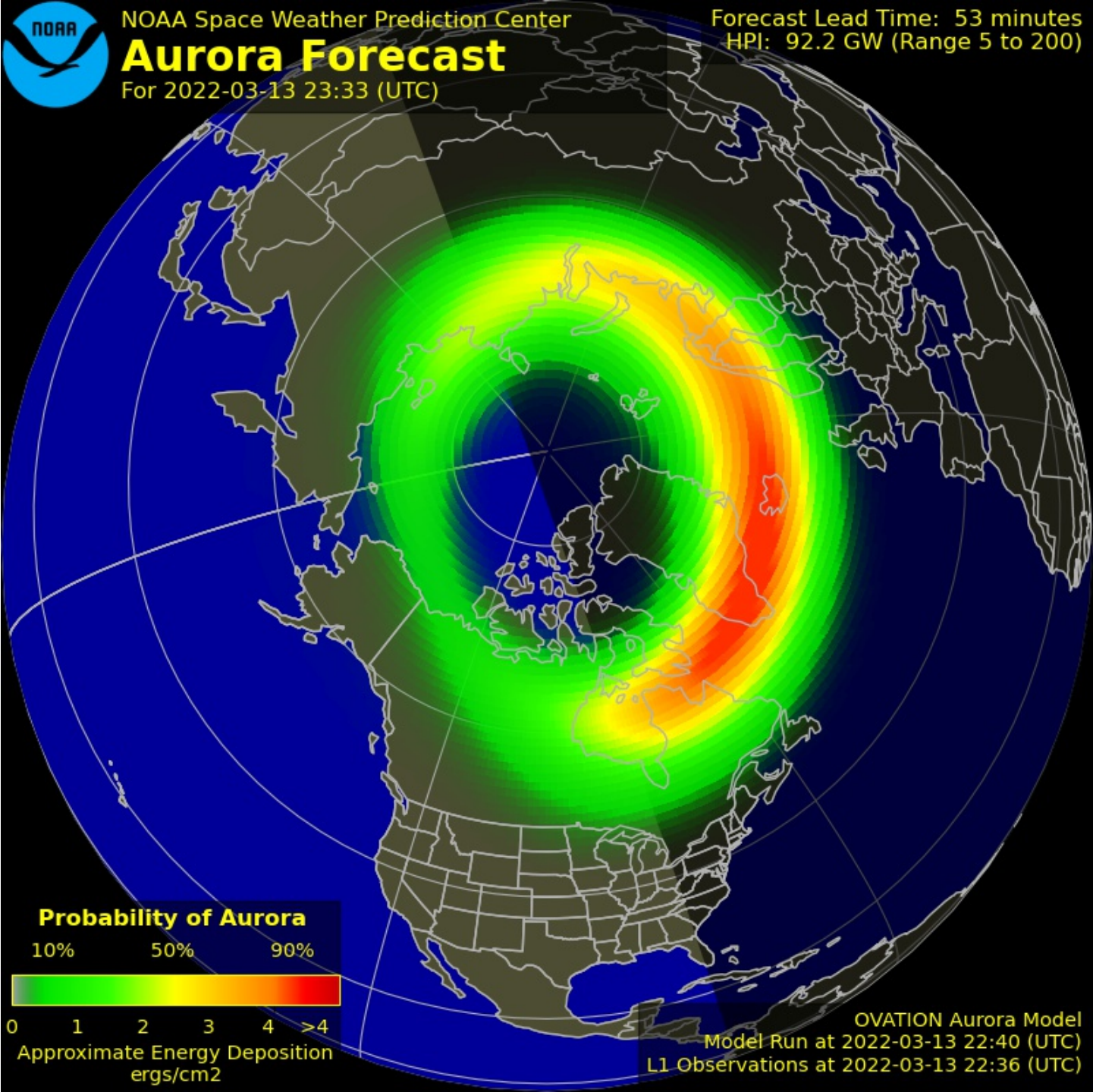

NOAA Space Weather Prediction Center

Aurora Forecast

For 2022-03-13 23:33 (UTC)

Forecast Lead Time: 53 minutes
HPI: 92.2 GW (Range 5 to 200)

Probability of Aurora

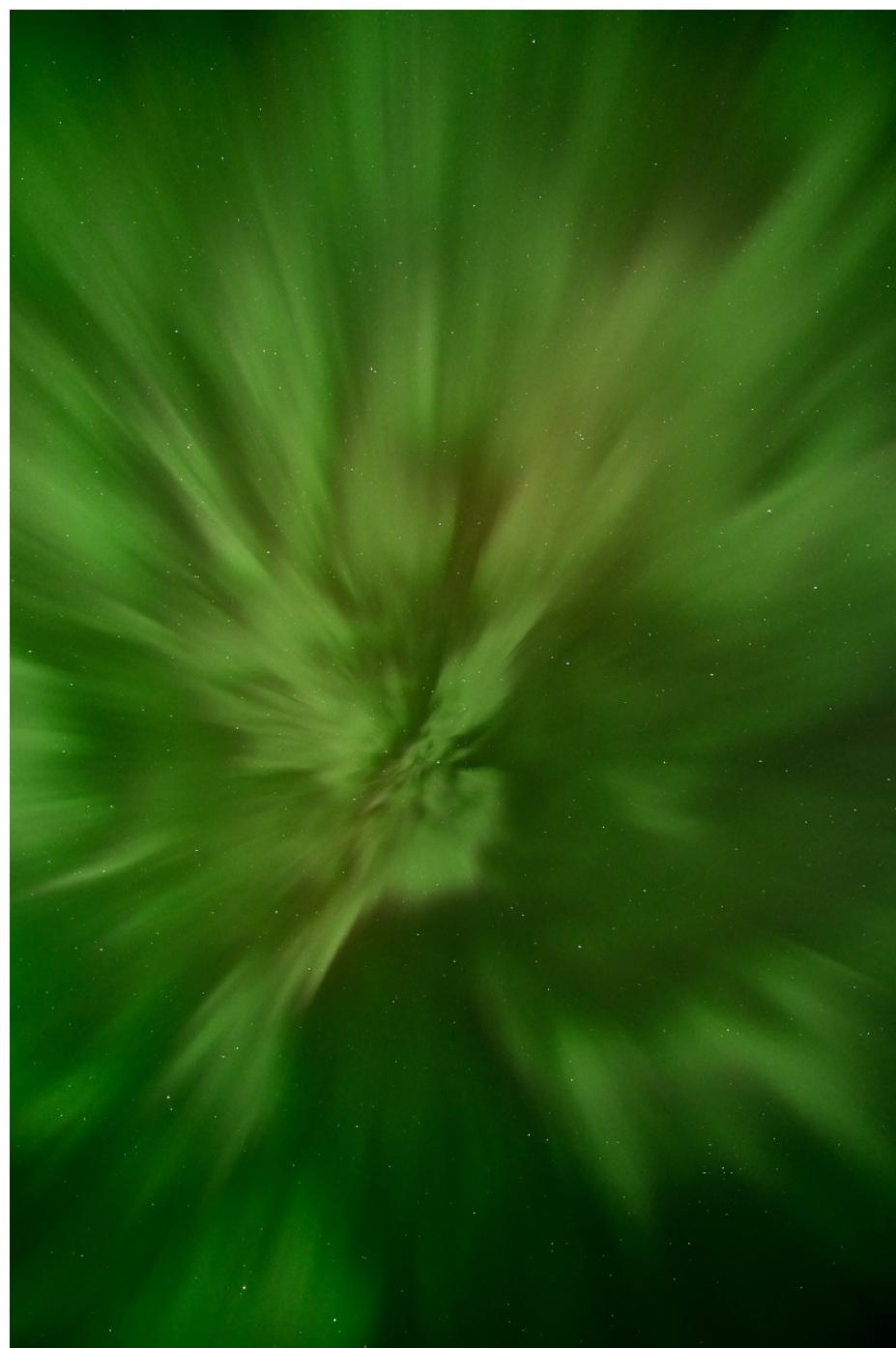
10% 50% 90%

0 1 2 3 4 >4

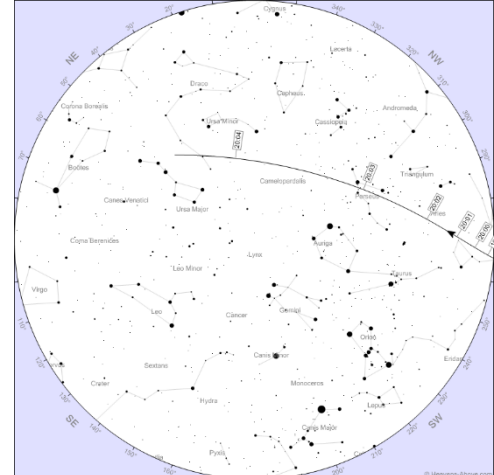
Approximate Energy Deposition
ergs/cm²

OVATION Aurora Model
Model Run at 2022-03-13 22:40 (UTC)
L1 Observations at 2022-03-13 22:36 (UTC)

Mezinárodní vesmírná stanice (ISS)

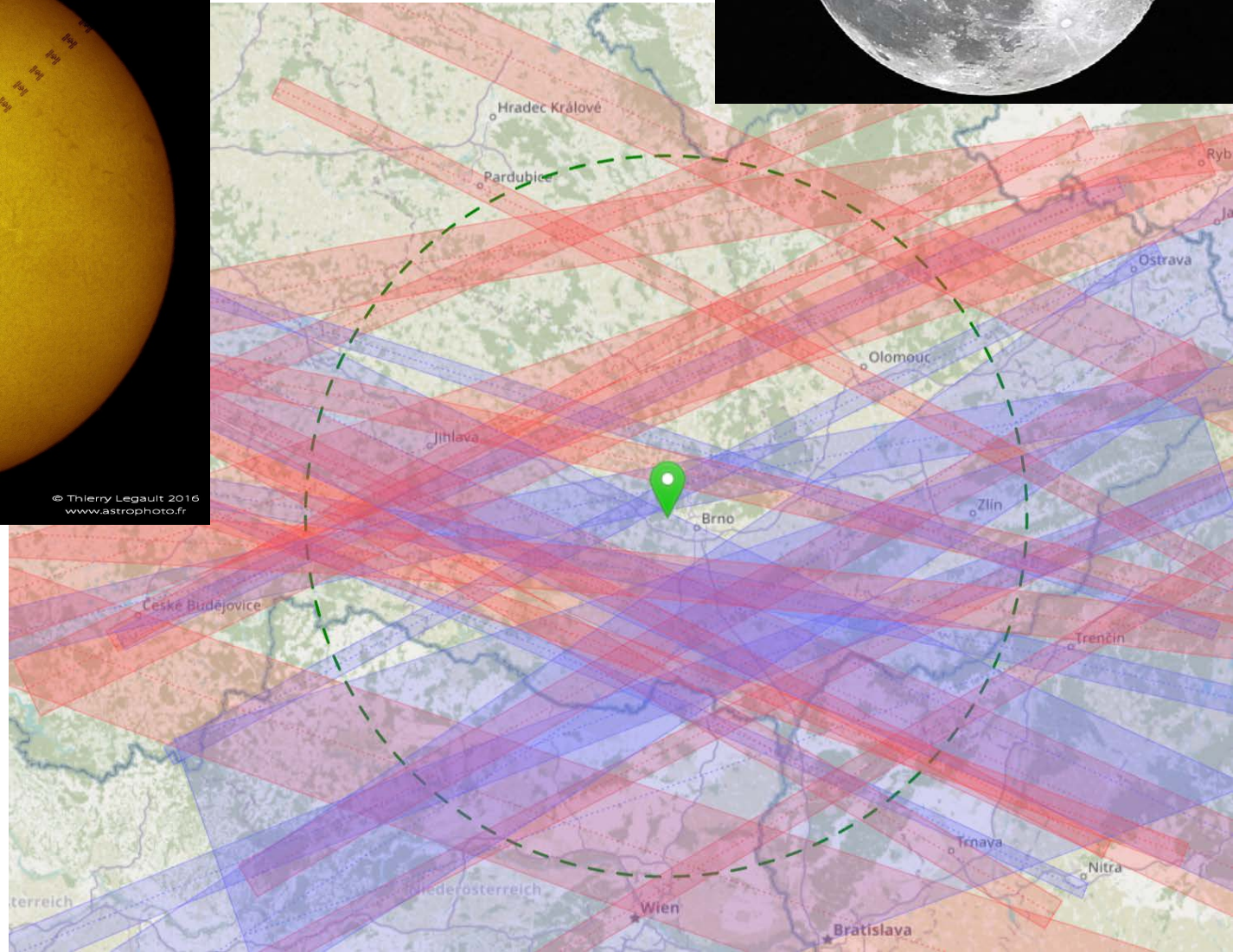
Datum	Hv. vel.	Začátek			Nejvyšší bod			Konec			Typ přeletu
	(mag)	Čas	Alt.	Az.	Čas	Alt.	Az.	Čas	Alt.	Az.	
22 3	-3,4	20:00:26	10°	Z	20:03:46	61°	S	20:04:29	47°	SV	viditelný
23 3	-3,6	19:12:21	10°	Z	19:15:44	72°	SSZ	19:18:31	14°	VSV	viditelný
23 3	-1,9	20:49:24	10°	ZSZ	20:51:27	32°	ZSZ	20:51:27	32°	ZSZ	viditelný
24 3	-3,2	20:01:20	10°	ZSZ	20:04:39	54°	S	20:05:25	42°	SV	viditelný
24 3	-0,4	21:38:12	10°	ZSZ	21:38:21	11°	ZSZ	21:38:21	11°	ZSZ	viditelný
25 3	-3,2	19:13:13	10°	Z	19:16:33	55°	S	19:19:20	14°	VSV	viditelný
25 3	-2,1	20:50:10	10°	ZSZ	20:52:15	34°	ZSZ	20:52:15	34°	ZSZ	viditelný
26 3	-3,5	20:02:06	10°	ZSZ	20:05:27	62°	S	20:06:08	48°	VSV	viditelný
26 3	-0,4	21:38:57	10°	ZSZ	21:39:03	11°	ZSZ	21:39:03	11°	ZSZ	viditelný
27 3	-3,3	20:13:59	10°	ZSZ	20:17:19	55°	S	20:19:58	15°	V	viditelný
27 3	-2,2	21:50:49	10°	ZSZ	21:52:53	34°	Z	21:52:53	34°	Z	viditelný
28 3	-3,9	21:02:43	10°	ZSZ	21:06:07	89°	JJZ	21:06:44	57°	VJV	viditelný

<https://transit-finder.com/>

© Thierry Legault 2016
www.astrophoto.fr

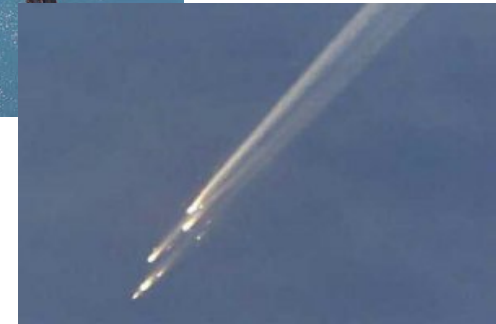
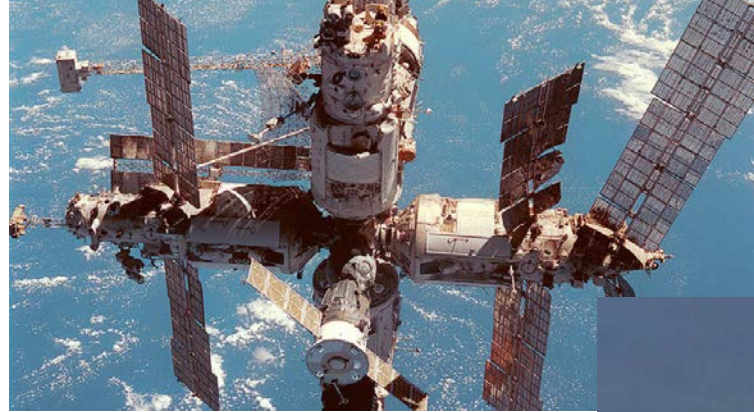
Zánik ISS?

zaniklé stanice:

- Skylab, Saljut 7, Tiangong 1, Mir

Dosud největší:

- Mir – 23. 3. 2001 120 t

Mezinárodní kosmická stanice ISS

450 tun

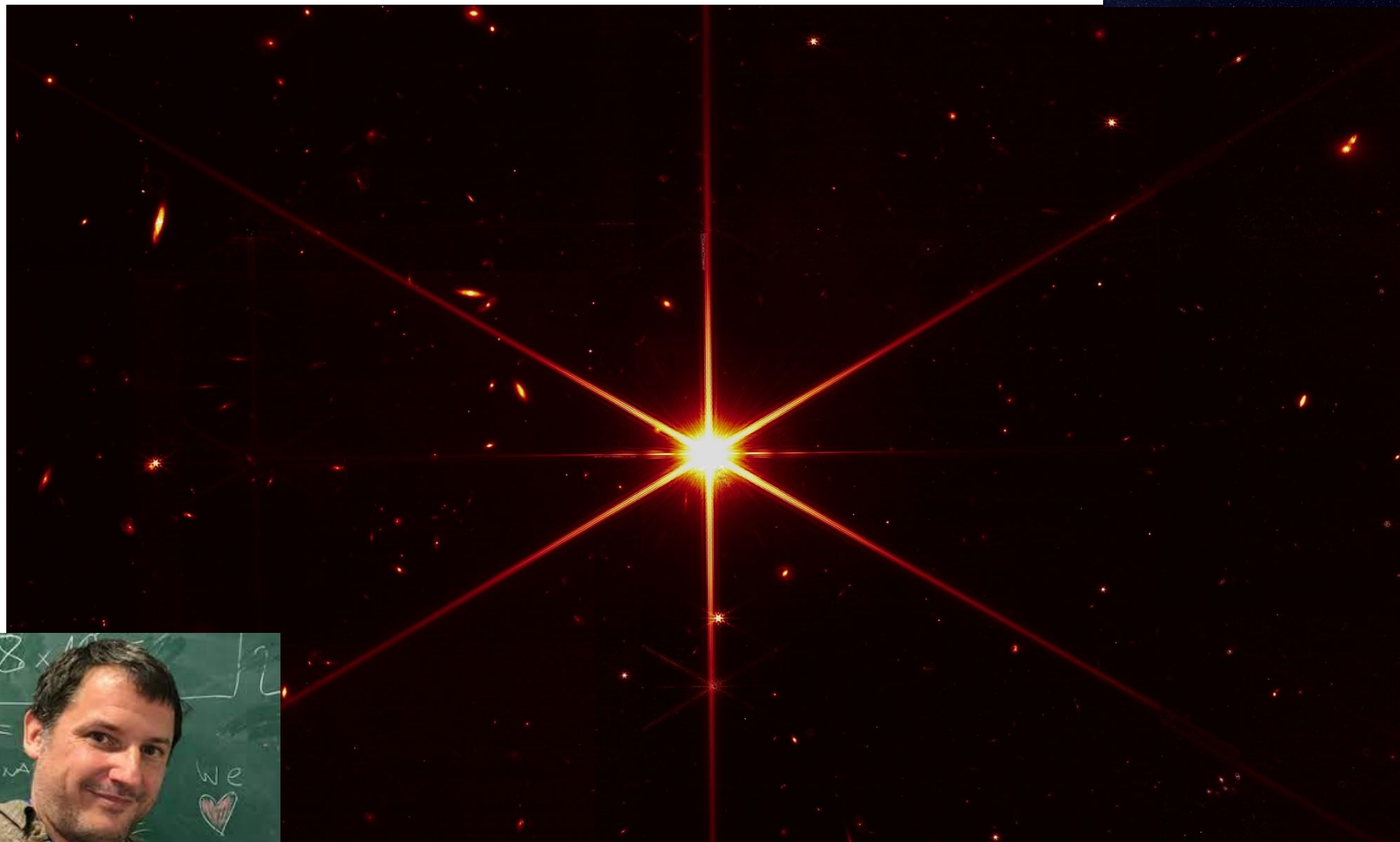
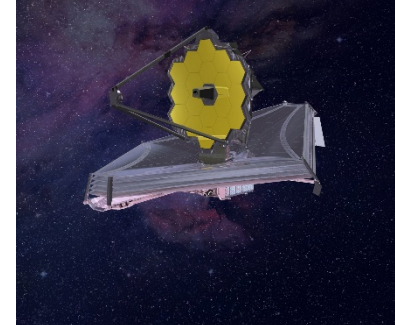
před invazí – plánovaný zánik
v lednu 2031

nyní – hrozba pádu ISS?
podle Roskosmosu prý ISS bez
Ruska spadne

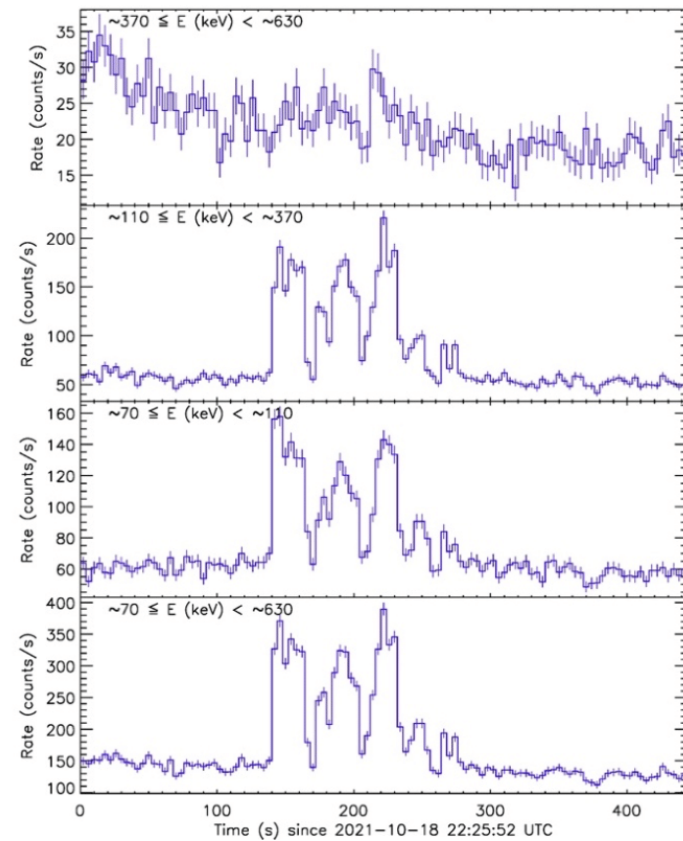
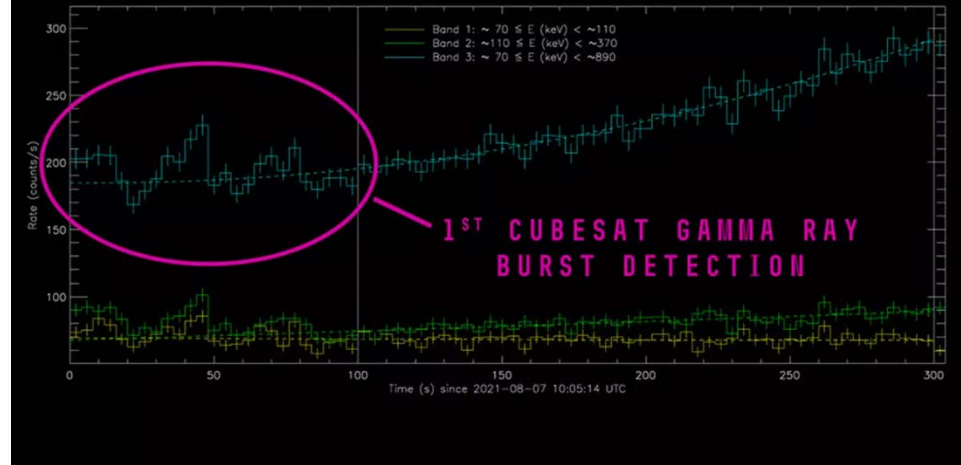
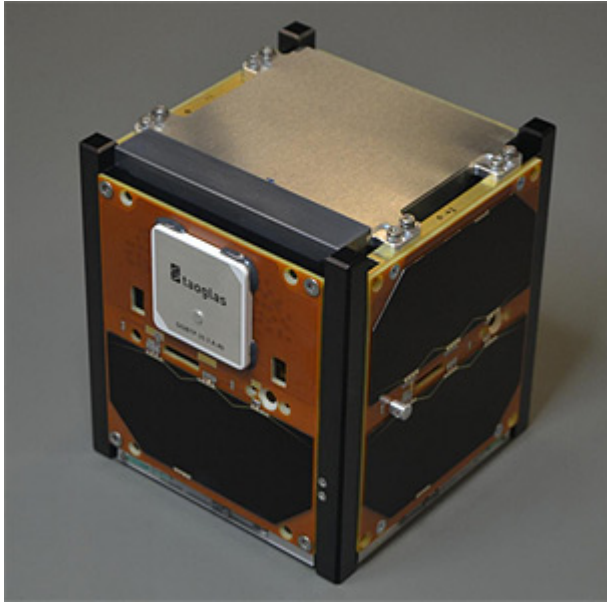
Přehnané!

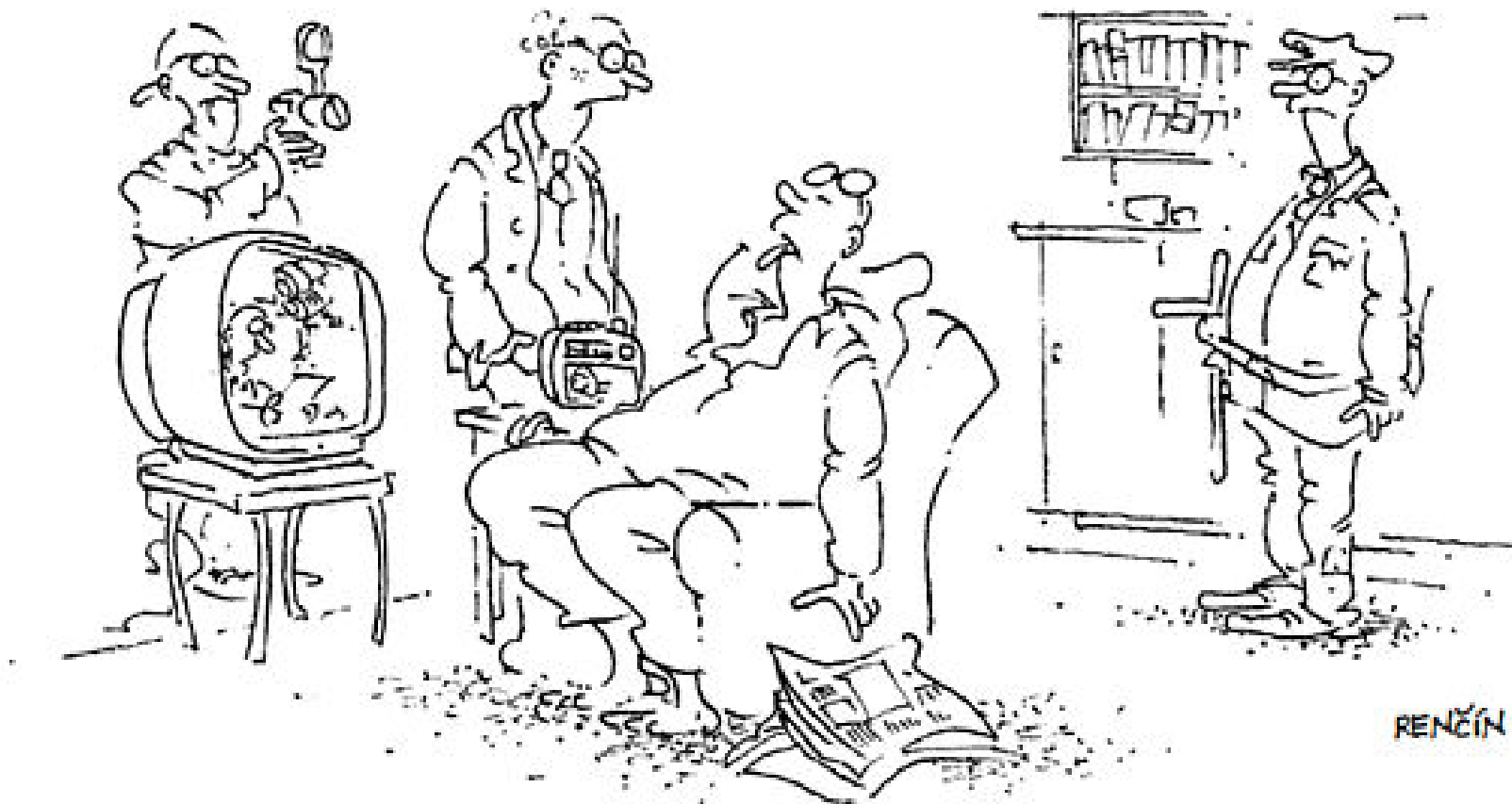
James Webb Space Telescope (JWST)

2MASS J17554042+6551277 – 9 mag v IR
mnoho galaxií!!!

GRBAAlpha

UŠŤVAL SE HONBOU ZA INFORMACEMI.

Děkuji za pozornost!

Použité zdroje:

Idnes.cz

Heavens-above.com

Hvězdárna a planetárium Brno

Aldebaran.cz

University Oslo

NASA

MU

Vladimír Renčín

Hvězdářská ročenka

